

87812

Sveriges fågelvärld under 1952

En översikt sammanställd av
Birgitta Öhlin och Stig Heggren

ringförsöken har dock givit värdefulla erfarenheter. De inplanterade djuren har i stort sett visat sig kunna trivas i sitt nya hemland. Det verkar som om djuren även under vintern finner tillräckligt med föda — de äter gräs, mossor, svamp, viden, ljung, kräkris, fjällbjörk och starr. Sommar-iakttagelserna tyder på att Dovredjuren under denna årstid främst lever på högfjällets gräs- och starrvegetation.

Det har visats att myskoxen kan fortlänta sig i Norge. Kalvningarna måste ha ägt rum från början av maj till mitten av juni — alltså senare än på Grönland. Parning har iakttagits i september. Enligt docent O. Olstad och professor P. Tuft kan det kanske befaras att myskoxens fortläntningsförmåga nedsätts under de nya förhållandena.

Dovredjuren har visat sig vara mycket fredliga gentemot både människor och husdjur. Några olägenheter kan ej befaras uppkomma — de skulle i så fall bero på grov oaktsamhet från människors sida. Man bör undvika att komma dem alltför nära — de kan då angripa, och det går med blixart. Särskild försiktighet måste iakttagas med hundar.

Hur mycket sanning ligger i meddelandena om myskoxar vid Vittangi och Övre Soppero?

Tyvärr har det varit omöjligt att erhålla säkra bekräftelser. Enligt länsjägästare Albert Olsson i Vittangi var det flera år sedan myskoxarna observerades i Övre Soppero. Två timmerhuggare lär ha sett ett djur, under det att spår efter 3 djur påträffades. Under hösten 1952 lär spår efter ett djur ha iakttagits i trakten av Vittangi och Parakka. Sagesmännen är emellertid osäkra om det verkligen gällt myskoxen, med undantag för en skicklig jägare och djurkännare i Vittangi,

46

som är tämligen säker på sin sak. Sedan hösten har inga nya iakttagelser av spår rapporterats.

Vi kan alltså ännu ej anse det vanligt bevisat att myskoxar strövar omkring i Lappland. Om rapporterna är sanna måste djuren ha kommit från Baradufoss (Baradufoss—Vittangi 11 mil, Baradufoss—Övre Soppero 19 mil). Djuren har sannolikt gått över Baradufoss under vintern. Aft de vandrat in till Sverige är kanske ej så underligt — Nord Sverige har ju ett betydligt torrare klimat än Nordnorge. Enligt vad Alwin Pedersen meddelat i bevis kan man räkna med att djuren kommer att söka sig ännu längre östöver. Men om rapporterna är sanna, om myskoxar nu "invaderar" Sverige — vad skall vi då göra åt saken? Är myskoxen ett önskvärt tillskott till vår fauna, och om den är det, har vi möjlighet att härbergiera en myskoxstam?

Den första frågan kan utan tvekan besvaras med ja. Myskoxen ger ett utmärkt kött och har, som redan framhållits, en värdefull ull — denna har mycket god värmehållande förmåga, men dess mest tilltalande egenskap är att tyg av myskoxull ej krymper vid kokning. Den kommer inte att tränga ut renen; enligt en del auktoriteter skulle renarna tycka illa om myskoxens lukt och därför undvika den, andra har observerat renar och myskoxar betande sida vid sida. Nog har Sverige plats för myskoxar.

Men kommer myskoxen att trivas här? Ja, det är inte dåliga utsikterna. Agronom Gösta Dahlander, som är den svensk som på senaste tid ivrigt verkat för domesticering av myskoxen i Sverige, undersökte i samarbete med den framstående kännaren av Grönlands djurvärld, Alwin Pedersen, och

Fortf. sid. 78

Sedan 1943 har årligen en redogörelse över Sveriges högre djurvärld publicerats i SVERIGES NATUR. Vi har i år anmodats att sammanställa denna översikt och härnå nedan följer fåglarna. Dagsdjuren kommer att behandlas i nästa nummer.

Beträffande detaljerade upplysningar om märkligare fynd och häckningsförekomster hänvisas till specialtidningarna FAUNA och FLORA. SVENSK FAUNISTISK REVEY och VÅR FÅGELVÄRLD. Här beröres endast de ur naturkyddsynpunkt kritiska fåglarna och lämnas en summarisk översikt av inkomna rapporter om totalfredade och sällsynna arterers förekomst under året samt om stammarna av vanligare fåglar anses ha ökat resp. minskat eller företett förändringar i utbredning. Arterna är skrivna i systematisk ordning enligt den av Sveriges Ornitologiska förening utgivna FORTECKNING ÖVER SVERIGES FÅGLAR.

Korp. I Småland är tillgången relativt oförändrad, med en ökning i Rysby kommun (I. Ebbesen). Minskning har skett i Blekinge (H. Wachmeister) och i Västergötland (N. M. Nilsson). Fostormosförgiftning anses vara den främsta orsaken till att korpen minskat. Från Bohuslän rapporteras en ny häckningslokal (N. Nilsson, Strömstad). Norrlandstammen synes däremot ha ökat. Sålunda skriver P. N. Jonsson, Lit. Jämtland: "Korpen har de sista tio åren ökat och tillgången har i mannaminne ej varit så god. Långe förmodad häckning kunde konstateras våren 1952 i det att två bon hittades." I Medel-

padis kustland har korpen ökat (T. Strömmer, Indal) och från Björkliden, Norra Lappland, rapporteras bofynd och flera kullar (I. Nordin).

Kräkan. Kampanjen mot kräkan har på många platser haft god effekt. Nedgång i stammen har särskilt märkts i Västmanland, där stammen nu i det närmaste är normal (O. Knöppel), i Härjedalen och Jämtland (S. Swahn) och i södra Närke (G. Hansson). Men även rapporter om ökning förekommer, bl.a. från Daläländ. I Stockholms skärgård ökar kräkan otvivelaktigt, exempelvis på Utö (L.-E. Esping).

Kajan är ett problem

Kajan blir allt vanligare i landet och sprider sig norrut. Den har i år iakttagits vid Torne träsk, där den är ny för trakten (I. Nordin) och i nordvästra Gästrikland har den börjat övervintra (J. Järving, Järbo). Den alltmer ökade övervintringen i städernas och samhällenas parker har blivit ett problem, särskilt när det gäller massförekomster på flera tusen.

Skånska rapporterna öka i Halland (C. G. Hellman), är alltför talrik i Närke (G. Hansson) och Västmanland (O. Knöppel) men har minskat väsentligt i Härjedalen och Jämtland (S. Swahn).

Nötkräka. Flera nya bofynd har gjorts under året. I Småland vid sjön Boimen (L. Williams, I. Christoffersson) och i gränsområdet mellan Markaryds och Hallaryds församlingar (A. Bergengren), i Värmland i närheten av Karlstad (H. Foogte) och i Västmanland norr om Västerås (J. Wahl-

47

Photo: Tage Karlén

stedt). Sistnämnda rapporten talar om en märkbar ökning, men fortfarande är nötkräkan relativt sällsynt. Även A. Hallander, Jönköping, talar om en märkbar ökning. 2 st. nötkräkor iaktogs 12/9 i Östernud och på Frösön (M. Sjöwall). En *medelstora nötkräka* hittades död i oktober i Nederby, Värnamo (A. Hallander).

Nötkräkan syns ha ökat i Syd- och Mellansverige, främst i Halland, Västergötland, Närke och Västmanland. *Bofink*. Även i år iakttagen i Björkåsen (I. Nordin).

Bergfink. Ökning rapporteras från Jämtland (N. Nilsson, Nilden). Vintern 1951 —32 övervintrade bergfinken på en del platser rätt talrik i Södra och Mellstra Sverige.

Gulpipare. Några exemplar observerade sommardag i Björkåsen och Abisko (I. Nordin). En för Sverige ny art *Emberiza melanocephala*, tills vidare kallad svartkruvad fågelstation (R. Gillin, VAR FÅGEL-VÄRLD).

Lappparv har två gånger i höst uppträtt under flyttningen utaför Västerås Wahlstedt).

Söderkalk. De sista åren har ena sidoriör övervintrat. Här för talas om olika fynd, som gjorts de två sista vinternarna.

Nörväckans angers ej vara ovanlig i Gästrikland och häckar inom Ockelbo samhället (C. B. Gaunatz).

Larus tenuirostris, *redhalsad örnhökare*, fynd för första gången i Sverige vid Ottenby fågelstation (L. Broberg).

Lundslångaren har åter gästat vårt land. Den 2/6 fångades 1 exemplar på Ottenby fågelstation. Den 9/6 iaktogs ett exemplar och i 4 dagar gästade den stadsbesättningen med sin sång (S. Hellgren).

Nordslångarens hörd och sedd i Abisko trakten (I. Nordin; bofynd av P. O. Swahnberg, Abisko).

Gråhoppingsångare, 1 exemplar vid Kvismaren den 8/6 (S. Andersson, Örebro). Även iakttagen i Dannemora.

Trostskjögare, 1 par sedda och hörd i Lina myr och 1 exemplar i Storlund, Gästrikland (A. Ohlsson). En stjuvande häns

upptäck till sig vid Öst utaför Örebro den 25 maj. Detta är den första iakttagelsen av arten i Närke (C.-E. Lundevall, E. Rosenberg).

Härmsångare. En påfallande ökning har rapporterats från Dalsland (E. Larsson). I Västerås-trakten har den liksom uppträtt på en nog inavasionsart med sång och stannar tillhåll, varför en ökning av häckningsbeståndet är trolig, trots att några bofynd ej stors (J. Wahlstedt). Bofynd i Gästrikland (C. B. Gaunatz) och liksom i Jämtland (P. N. Nilsson). Det senare torde vara det första häckningsbelegget för härmsångare i Jämtland. 2 exemplar fanns stjuvande vid Enarforsholm i slutet av juni (L.-E. Esping).

Svart rödsjätte iakttagen vid hamnstället i Falkenberg (C. G. Hellman) och en häns observerades den 9/5 i Puholms by, Piteå socken (G. Liljeström, Luleå).

Näktergal. En *guldjare* ökning har kunnat konstateras i Halland (C. G. Hellman) och en häckning rapporteras från Västmanland, där 2 exemplar sjungit under häckningstid i Strömsholm och 1 exemplar vid Norröden i Västerås (J. Wahlstedt).

Explosiviteten av vissa delar av Sicils park torde ha resulterat i att näktergalen, som sedan långt tillbaka häckat där, delvis sökt andra boplatser i närheten. Flera par häckte dock fortfarande i parken (F. Strömbeck, Nacka).

Bilbäck. I Västerås-trakten har den setts flera gånger under hösten, oftare än under föregående år (J. Wahlstedt).

Järnparv. En märkbar ökning på senaste tid och flera bofynd har säkert den som en

ej ovanlig häckfågel i Västerås-trakten (J. Wahlstedt).

Guldmyggen rapporteras ha ökat påfallande i Blekinge (H. Wachmeister, Ronneby), liksom i Halland (C. G. Hellman, Falkenberg) och i Småland (A. Hallander, Jönköping). I Västergötland var den nämligen vanlig sommaren 1952 (N. M. Nilsson, Svenljunga).

Strömsare har häckat i Hultafors, fastän den gamla sågbyggnaden, där den hade sitt tillhåll, är borttagen (K. Hall, Borås). I Gothemsån på Gotland är den nu årlig vinternäst, 6—8 st. (A. Ohlsson), och i Frändeforsån i Dalsland, där strömsaren ej fört iakttagits, uppehåll sig i december —4 exemplar (E. Larsson).

Härmsala. I Björkåsen, där arten är nämligen nyinflyttad, har 6 par häckat (I. Nordin).

Torsvalda. Den har i år häckat i Pajala, Jonosund och Ytredö socknar (S. Ekman, Gäddede).

Härfdiget har under året iakttagits på ett flertal platser, vilket kanske kan tyda på att denna sällsynna fågel har ökat något. Från Dalsland meddelar A. Gustafsson, Ed, att 1 exemplar sågs i Ärtmarks sn., vilket är det första fyndet i Dalsland. Den nordligaste iakttagelsen kommer från Västergötland, där 1 exemplar setts (G. Liljeström, Luleå).

Bilbäck iakttagen ca 1 mil norr om Kristinehamn den 29/9 (E. Nyqvist).

Kongfiskarens på frammarsch

Kongfiskaren synes ha ökat betydligt i södra Sverige. — I Sjöane förekommer den i Rönneå och dess tillhåll (N. Andersson, Öby). I Blekinge en markant ökning (H. Wachmeister, Ronneby), liksom i Halland, där den finns vid Åtran i Falkenberg. Fors i Alfshög, sn. Hösena, Ljungerby sn. Gäddede, Gunnarps sn. Skåpanäs, Mårdalens sn. vid Lullin i Bräcke, Vissings sn. vid Vinbergs kvarn i Vindå, Vinbergs sn (4 st.), samt vid

Berte i Susdn, Mönje s:n (C. J. Hellman, Falkenberg). Kungsfalken tycks vara en regelbunden vintergäst i Kalmar. Trakten men visar sig bara i ett fåtal exemplar. Häckning är ej konstaterad (G. Wellander, Rinkabyholm). — Vid Ryssbyön inaktogs i exempelvis den 104 samt den 257 av I. Christoffersson, Ljungby. Vid Enån, där kungsfalken varit förevarande ca 5 år, har denna åter häckat 1951 och 1952 (S. Persson, Jämforsen). I Västergötland har den påträffats häckande vid Åren, norr om dess sammanflytelse med Åman (G. Good), har under hösten visat sig vid många tillfällen väster Svedån (H. Olsson, Alingsås) samt in till Svernlunga (S. Andren). Från Östergötland rapporteras kungsfalken vid Släbaken och har tillräckligt häckat på Ekeån (R. Danielsson, Stegeborg). Ett par har setts vid Björkö (Björka) i Mälaren (S. Fahlgren, Strängnäs). Vid Nacks gård har i exemplar hällit till hela hösten (P. Strömbeck). I Värmland har den varit synlig vid Kristinehamn vid flera tillfällen (E. Nyqvist) samt likad vid flera tillfällen vid Klarälven, mellan Stogball och Nollgård (H. Fogde).

Göbpet. Någon ökning föreligger troligen i Jämtland (P. M. Jonsson, Löv) vilket också är fallet med *renlig bakpet*, som har blivit vanligare i Östersunds-trakten (M. Sjöwall).

Större backpetten har minskat i Västerrakten (J. Wahlstedt). Likaså har i samma trakt *mindre backpetten* minskat starkt och kan räknas som en relativt sällsynt häckfågel (J. Wahlstedt). Orsaken till de två sistnämnda arternas minskning anges vara skogsrationaliseringen.

Göbbyas ökar i mellersta Halland (C. G. Hellman) och ovanligt mycket ungfågel har iakttagits i hör i Ryssby i Småland (I. Ebbertsen).

Uzun minskar

Berguv. Endast några få rapporter har inkommit om denna fågel, som totalfrilystes 1950. I Halland förekommer den i Kalvs s:n (C. G. Hellman) och i Småland häckar den i skogsgränd utantill Gamleby (C. Lagercrantz, Lofthammar). Vid Släbaken i Östergötland häckade den även i år

(R. Danielsson). I Västmanland har årligen ett eller två par i de norra, otillgängliga delarna av länet (O. Knöppel). I Lappland minskar berguvens och mer och är nu ytterligt sällsynt. Ekman, Gällivare — A. Olsson, Vittne. **Höbäckaren** har i höst iakttagits på olika platser i Dalaland (25710 Vägnäshäls, 12111 Ödskölt, 16711 Måa, Tolbo, 412 Tveten, Järbo — A. Gustafsson, Dalsjöf). I Västmanland har den återigen förekommit i ett par exemplar (H. Olsson, Alingsås) och endast ett exemplar i Jämtland (J. Wahlstedt, Västerås). Jämtland har höllugan ökat troligen grund av riklig sotförorening (M. Sjöwall, Östersund).

Pärkägla. Ännu en häckningsplats påträffats i Seglora s:n (F. Röös, Bonäs). I Västerås har häckning konstaterats (I. Nordin). **Jorduggla** anas häcka på Gode (H. Petersson, Isuus).

Kattuggla rapporteras öka i Hälle (C. G. Hellman) och var i år mycket vanlig i Västmanland (O. Knöppel, J. Wahlstedt, I. Nordin). Från Gästrikland rapporteras dock minskning (J. Järnberg, Järbo), liksom i Stockholms-trakten (L. Esping).

Falkboms plandrur

Pilgrimfalk rapporteras häcka på Jungfru i Kalmarlän (H. Olsson, Långtorp) och i Västmanland häckar ett fåtal par (O. Knöppel, J. Wahlstedt). De flesta rapporterna talar dock om förföljelse och boplandning. Från Västergötland kommer följande rapport: "Ett sedan mannaåren häckande par av pilgrimfalk på Grundeby St. Fågen, 8 km. söder Alingsås, har under den gångna sommaren troligtvis skjutits. Då G. Ström den 21 maj besökte häckplatsen fanns inga fåglar där, endast ett par som sedan solblett ägg låg i boet. Äggen var ej ruvta. Vid senare besök vid ön har ej pilgrimfalk setts till. Skrotlösning har vid ett par tillfällen hörts från sjöen." (C.

Störn). B. Fahlgren, Strängnäs, skriver: "Som häckfågel synes pilgrimfalken vara i starkt avtagande och någon häckning har i år inte med säkerhet kunnat iakttagas vid 10 äldre lokaler i Mälaren (år 1930 var 5 lokaler bebodda). Endast fåglar synes dock alljämt i samma utsträckning som förr. Minskning även i den del av Mälaren som hör till Uppland. Därmed håller sig samman gamla oförändrad i södra delen av Stockholms skärgård (L. E. Esping). I Dalarna har en häckningslokal för pilgrimfalk kallad Tvärstapet, nu frilysat. Där häckade förr ett 15-tal par, men de har under årens lopp blivit skivna, och nu finns endast ett par kvar (E. Bergqvist, Stora Tuna). På en lokal i Gästrikland, där häckning konstaterades 1941—1943, saknas den fortfarande (J. Järnberg, Järbo).

Lärjåle rapporteras ha haft ett gott år i Dalaland (E. Larsson, Götterberg), medan J. Wahlstedt, Västerås, skriver att lärjåle minskar i Västmanland. Den har dock

häckat inom Västerås stad för tredje året i följd (I. Nordin).

Tornfalken har haft ett gott år i Dalaland (E. Larsson, Götterberg). I Västmanland är den fortfarande den vanligaste falken men synes starkt ha minskat och är numera ej alls så allmän som förr om åren (J. Wahlstedt).

Afrovjåk har även i år visat sig på Gotland (E. Lindéborg, Västby).

Kärrgård. Trots fridlysning under många år ökar ej beståndet av arten, utan tillgången är sannolikt konstant (A. Olsson, Vittne). Snarare minskar den mer och mer (S. Ekman, Gällivare). Detta beror på att arten, trots fridlysning, förföljes så hänsynslöst, och detta gäller framför allt ungfågeln, som vintertid strökar omkring i södra och mellersta Sverige. Från Sunnerbo härad i Småland meddelar L. Williams, I. Christoffersson: "Osewvanligt många vinterstrykande kungsfalkar visade sig 1952. Av dessa ökningsökts två. Skyrtarna åtal-

Bruna kärvbäckens unger, Hjärttraviken. Foto: Rune Bollvik, 24-6-1947

Sparvåkars unge.
Foto: Tage Karlsson

des. En tredje öm kolliderade med en kraftledning, vingeladades och avlivades genom polismyndigheternas försorg."

Bras kärvhök. År 1951 debuterade bruna kärvhöken som häckfågel vid Karlskrona, och även i år har den häckat där och torde få anses bosatt (N. Swahn).

Ångtrösk. Under sommaren från den 25/5 har en häck uppenhållit sig vid Kvismaren. Troligen samma exemplar, som under 1951 (E. Rosenberg, Örebro).

Stjpphöken invaderade landet omkring den 3 maj.

Skyddade hökarna!

Duvhök. Samtliga rapporter, som inkommit, angå minskning och nästan alla begär fridrymning av arten, och detta måste ske snarast, innan fågeln är utgången ur vår fauna.

Från Kristianstad skriver A. Uddling, att vid samtal med jägare Christensen, Vire-skövle, beom också en del jaktvårds- och naturskyddsfrågor på tal. Blå, berättade herr Christensen, att man på Vire-skövle årligen fångade 20—30 duvhökar i slaktet med levande döva. Då man betänker, att bara i Kristianstad-trakten flera stora gods finns, där sådan hökfångst bedrivs, torde antalet fångade och avlivade hökar embart

varierat. O. Knöppel, Västermanland, rapporterar: "Alman som häckfågel". C. B. Gunnar, Ockelbo, Gästrikland: "Ökning." De flesta av rapporterna talar dock om minskning och föreslår fridrymning åtminstone under häckningsstid. N. Nilsson, Näljen, Jämtland: "Mycket sparsam". K. Thollander, Tälene, Västergötland: "Få fåglar", och föreslår fredning av arten. N. M. Nilsson, Svenljunga, Västergötland: "Bör fridrymas under åtminstone tiden 1/3—3/18."

Glada. En ökning i Jönköpings län till 5—6 par (A. Hallander). Söder om Svennevads kyrka i Närke iaktogs 1 ex. den 11/5. Sistnämnda trakt hyste ännu på 1930-talet häckande glada (B. Geijer).

Härörnen. Ett flertal rapporter har erhållits om arten, varför vi ej kan göra något uttalande om dess förekomst. Många örnar skjutes i det tyska och östskånska bon-plundernas varje år, så någon ökning av stammen kan troligen ej ske trots total fridrymning. **Pirskrävers** rapporterna öka i Gotland och södra och mellersta Svealand och nya bovid meddelas nästan i varje brev.

Hägern kan nu med säkerhet anses som häckfågel i Jämtlands län. Den har under sommaren uppträtt på ett flertal platser i länet. En häckning konstaterad i Åre, troligtvis ytterligare en i Hall, där fem fåglar observerades samtidigt vid Bonåsharna (S. Swahn, Östernsund). I Värmland har hägern stort häckningsförsök men hitills utan resultat (E. Nyqvist, Kristinehamn). Kolonien på Bolmsö i västra Småland fortsätter att öka (P. Grahnqvist, Bolmsö).

Sittkärbjäger. 1 exemplar observerades den 5 juni vid Böda härna på norra Öland. Detta är andra fyndet i Sverige (L. Lundholm).

Röndom. Under våren och försommaren såväl 1951 som 1952 har arten hörts i Väse sn. Värmland. Häckning ej utesluten (H. Foogte, Hammarö).

Kastorn. Under sommaren 1952 häckade minst 2 par knölsvanar på Gotland, 1 par

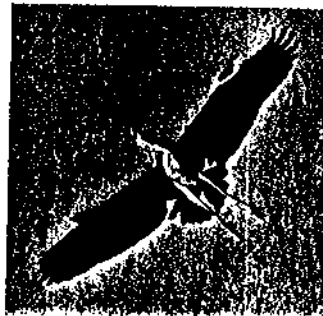
i Bogsvalken och 1 par i Fardume träsk (A. Ohlsson).

Gedgäsen synes nu vara spridd till flera nya häckningslokaler utmed den gotländska östkusten. Fem bon fanns dessutom i år i Storsunds träsk (A. Ohlsson).

Grävand anges ha sköt i Blekinge (H. Wachmeister), i Morups och Stafsinge str i Halland (C. G. Hellman, Falkenberg) samt i Bohuslän (N. J. Nilsson, Strömstad). 1 ex. skjutes vid Stegeberg i Östergötland (R. Danielsson).

Grävand rapporteras flerstades ha ökat i Halland, Dalstid och Värmland, medan minskning rapporteras från Västergötland, Södermanland och Jämtland. Från Småland och Gästrikland föreligger om lokala såväl öknningar som minskningar av stammen. På Lina myr, Gotland, har en svår andödd härrat under juli och augusti till följd av riktig invasion av sugmask hos samtliga vilddarter enligt jaktvårdskonsulent E. Linsåberg, Visby, och författare A. Ohlsson, Källunge. Andernas minskning tänks på flera håll bero på minken (H. von Eckermann, Ripps, E. Sjööstedt, Örebro, E. Söderström, Gysinge, N. Nilsson, Näljen).

Aria anges vara ganska talrik i Norrbotten (G. Liljeström, Luleå).

Häger. Foto: Arthur Christensen

Blåsned häckade våren 1932 på en holme i sjön Vidötern, Småland (L. Williams, I. Christoffersson) samt i den Irtdlysta Karisjön, Gästrikland (E. Söderström).

Strömsnå häckade i Karisjön i Gästrikland (E. Söderström) och kan räknas som säker häckfågel i Västermanland, trots att bofynd ej föreligger (J. Wahlstedt, Västerås).

Brunnad ses numera talrikt i slättsjöarna i Norrbottens kustland (G. Liljeström, Luleå).

Vigg. Märkligt ökning rapporteras från Blekinge (H. Wachmeister) och Småland (S. Hummelheim), och från Gryts skärgård skriver H. Gräsland: "Viggen har i år förekommit ovanligt rikligt." I Norrbotten blir arten allt vanligare (G. Liljeström). Minskning meddelas från Stegeborg i Östergötland (R. Danielsson) och Uvis i Stockholms skärgård (L.-E. Esping). Från Frändefors kommun i Dalaland skriver E. Larsson: "Häcker enligt uppgift sedan många år." Arten är förut ej uppgiven för Dalaland.

Bergand. En märkligt ökning i Norrbottens skärgård (G. Liljeström).

Knipa. Inom dess utbredningsområde tycks en något liten ökning märkas, men stammen är ännu svag.

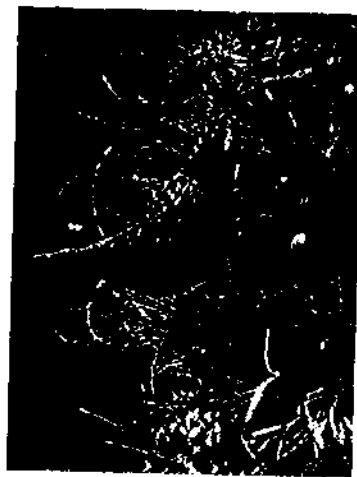
Ejder. Förbudet mot värfakt på ejder synes nu ha gett litet resultat, i det att de flesta rapporterna ange: "Någon ökning." Någon rapport om minskning har ej inkommit till föreningen men ätemox rapporter om att någon förvärdning ej skett. Sällunda skriver H. Wachmeister, Blekinge: "Ejdem har som häckfågel visat en betydande

ökning inom det område, där länsjägarvårdsföreningen arenderat jätten. De hänger väl denna ökning samman med bevakningen inom själva området, men det också med den förbudna värfakten på ejder; i båda fallen är det dock mänskliga hämmande faktorer, varför en ökning över hela kusten mycket väl borde gå att få till stånd." Ejderstammen längs Västkusten har ökat (N. Andreasson, Osby, C. G. Hellman, Falkenberg, O. Aureo, Göteborg, N. J. Nilsson, Strömstad). Längs Gotlands kuster har den visat en svag ökning (P. Lindborg, E. Godman). I Gryts skärgård har ingen ökning konstaterats (H. Gräsland), medan en märkbar ökning skett i Stockholms skärgård (B. Fahlgren, E. Malm). G. Liljeström, Luleå, säger, att i Norrbottens kustland varierat ejderstammens starkt år från år och ingen ökning till följd av värfidylsyningen är konstaterad. Åmns några år framåt är förbud mot värfakt behövt för att ett bestående resultat skall kunna uppnås.

Sjävaren är nu mycket talrik i Gryts skärgård (H. Gräsland) och har ökat år från år i Stockholms skärgård (E. Malm).

Värfvels storskråken!

Storskråk. Rapporterna om ökning är mycket fåtaliga och kommer från Södra Sverige (H. Wachmeister, Ronneby, G. Hellman, Falkenberg), medan en minskning konstaterats utefter hela Östersjöns kusten, på vår fråga: "När häckar storskråken?" har resultatet blivit, att i södra och mellersta Sverige storskråken börjar

Storskråk.
Foto: Sven Brantberg

Jägen 1—15 april. Detta skulle innebära, att näs värfakten börjar, häckar redan storskråken, varför en fridylsyning under våren är det minsta man kan begära.

Skarv har häckat i Sidsås, Jämtland, och flera fynd har gjorts i länet (S. Swahn, Östersund).

Svarthälsedopping. 1 exemplar iakttaget den 2 maj i Bengtsvikens, Dals-Ed sin, Dalaland (A. Gustafsson). I Norrbotten förekommer enskilda par (G. Liljeström).

Snuldopping. I skyddsstammen vid Kvarns torpsfabrikens vattenreningsanläggning, där på senare år ett nytt och intressant fågelområde skapats, sågs 2 exemplar den 7/9 och 4 exemplar den 19/9, meddelat B. Geijer, Örebro.

Blåkåsvan tycks behålla sin numerar i landet. Lokala ökningar och minskningar förekommer. Det senare i huvudsak i Västergötland, vanfrån R. Thollander, Tidöne, rapporterar, att den synes ha förekommit sparsammare än vanligt. I Västerås-trakten häckar den allmänt och en tydlig ökning noteras sedan 1920—30 (J. Wahlstedt).

Skogsduvan minskar

Skogsduvan minskar i antal år från år. För Västermanlands län säger O. Knoppel: "Skogsduvan (blåduvan) är mera spordisk

i sin förekomst." Detta kan med säkerhet gälla för skogsduvans hela utbredningsområde.

Torneduvan. 1 ex. har blivit skjuten söder om Kristinehamn i slutet av september (E. Nyqvist) och 1 ex. iakttaget vid Örtviby fågelstation den 12/6 (S. Hellgren).

Rödipov. På Lina myr, Gotland, häckade i år minst 3 par (A. Ohlsson). I Närke har flera iakttagelser gjorts under året. Hane och hona sågs den 3/5 vid Kvismaren, 12/6 endast honox (B. Geijer). Den 3/8 sågs en fågel vid Öset utanför Örebro (D. Lundegård).

Braubens har troligen häckat vid Hästefjordarna i år och är i så fall en ny häckfågel för Dalaland (E. Larsson, Göteborg). **Grönårens** har i år för första gången iakttagits vid Hästefjordarna i Dalaland och konstaterats häckande (E. Larsson, Göteborg).

Minärs irändpiparen häckade i år för första gången vid Nollbaga, Alingsås (S. Kronberg, G. Ström).

Ljängpipare. Från Dalaland rapporteras att arten häckat allmäntare än vanligt på högmossarna i Frändefors sin. Den har här antagligen sin kraftigaste stam i Dalaland (E. Larsson).

Tofstipa. Den kalla våren tycks ha inver-

kat på artens häckningsresultat. Många rapporter talar om att blott ett öingå antal har häckat, där den annars är talrik.

Strandlästa. 2 ex. uppenholl sig den 9 juni i Stevne, Jämtland (A. Carlsson). Under juni och juli har arten setts vid Hästefjordarna, Dalsland, och häckning är trolig (E. Larsson, Göteborg).

Svarttärnsa. Inga svarttärnor häckade i år i Storsund, Gotland, på grund av för högt vattenstånd där under försommaren. En mindre grupp synlig i Lina myr, under häckningstiden. Häckning ej fastställd men sannolik (A. Ohlsson). — Artens konstanta häckning vid Askövikens i Västmanland hänger på ett hår, och varje öv häcknings-säsong emottas med ångsten. Varje år häckar där 1 eller 2 par. År 1932 fanns 2 bon, varav ämningstone det ena fick endast 1 unge utkläckt. I detta bo hade de övriga 2 äggen rövats bort eller på annat sätt försvunnit. Det andra svarttärneboets vidare öden kunde ej följas (J. Wahlstedt).

Skrattmåsa. På ett par ställen i Roxen har arten häckat sedan 1947 (C. Lindhé). I Norrbotten har den ökat, och flera stora kolonier finnas (G. Liljeström, Luleå).

Fisklämsa. Sveriges troligen största fisk-tätkoloni (ca 135 bon), belägen på Tjugholmen i Hjälmaren, har i sommar varit övergiven, närmast beroende på störande sementerfärd (R. Edberg, Örebro).

Dvärgmåsa. Ett par häckade i somras i sjön Draven i västra Småland. Bort låg i en stor skratmåskoloni (E. Wibock). Auktier häckande dvärgmåsar i Askövikens i Västmanland var i år ca 20 — de flesta belägna i en skratmåskoloni (J. Wahlstedt, Västerås).

Skratmåsa anges ha ökat i Halland, Småland och Västmanland. Från Bohuslän rapporterar N. J. Nilsson, Strömstad, att skratmåsen, som de senaste åren varit försvunnen som häckfågel vid Strömsvatnet, nu åter häckar där (ca 10 par), medan R. Thollander, Tåljene, Västergötland, skriver att den tidigare betydligt skratmåskolonien

på en ö där intill i år var försvunnen. — Wahlstedt, Västerås, rapporterar expeditionsskärnad ökning och minst 1 000 par häckar i Askövikens. S. Enmalm, Björbo, Dalarna, skriver: "I ex. iaktogs här den 9 maj. Mixt veteigt var det den första häckningen i trakten."

Fisklämsan har ökat i Västergötland (N. M. Nilsson, Svenljunga) och i Dalarna (Bergqvist, St. Tuna).

Gråtrut går kraftigt framåt på många ställen i landet, och en sanfäll bekämpning anses önskvärd. Inom Väderöars pelagren anses trutarna, såväl gråtrut som havstrut, vara till mycken skada. De föröka sig starkt, och detta går ut över beståndet av värdefullare fåglar, vars ungar uppslukas av de glupska trutarna.

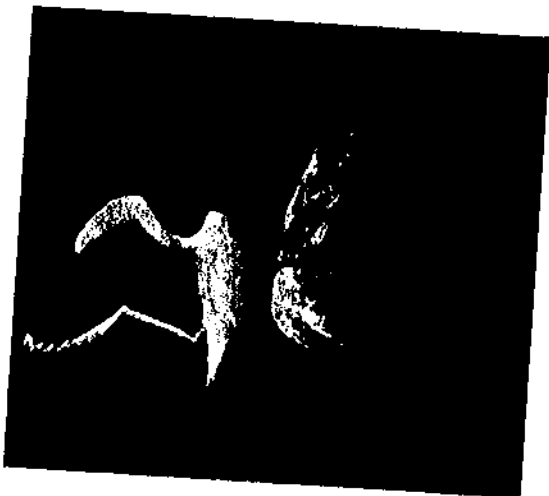
Hästrut. Ett par har hela sommaren uppehållit sig vid Hästefjordarna i Dalarna, men häckning har ej konstaterats (E. Larsson, Göteborg). J. Nordström, Klåninghamn, uppger att havstruten har ökat avsevärt på Gotland.

Bredstjärnad läbb. 2 ex. sågs den 5/9 i Storbjälmarren (K. Borg genom B. Geijer).

Kornkråsar har föresten en märkligt ökning i Blekinge (H. Wachtmeister, Ronneby) men på andra håll i landet har den minskat t. ex. i Halland (C. G. Hellman, Falkenberg) och Småland (A. Hallander). De åter dock fortfarande höra sig på Bolnäs (P. Granqvist) och har även i år häckat i Husnäs (J. Karlsson, Karlstorp). I Skallinge och Lerums socknar i Västergötland häckas kornkråsar icke någonstades numera (O. Aaröe, Göteborg), och från Västmanland meddelas, att den har försvunnit från Västergötlandens enda kända lokal (J. Wahlstedt). I Gästrikland saknas den nu fullständigt (C. B. Gaunitz, J. Järnberg) och orsaken anses vara slättemaskinerna. Småflyttig sumphöns häckade i år i en

Toftvika. Foto: Gösta Håkansson.
Middö, maj 1934

Drottning. Foto: Ragnar Nordling

liten agnvy strax invid Fårösunds samhälls ett par 100 meter från närmaste bus. Är ej förut observerad i trakten (E. Godman, Fårösund). I Västanmånland har den troligen ögat (J. Wahlstedt) och i Norrbotten uppträddes den i åskälliga av kustlandets vassrika småsjöar (G. Liljeström, Luleå). *Västernorrland* häckar i den fridlysta Karcijön i Gästrikland (E. Söderström, Östingsjö). *Rorböna* har i år häckat i en tjärm utanför Strömstad, men boet blev plundrat av äggsamlare (N. J. Nilsson).

Rapphönan minskar

Rapphöna. En påfallande minskning har ägt rum under året och många röster höjs för fridlysnung av fågeln innan den alldeles försvinner. Även förslag om inplanteringar har kommit. "Snart har man nog sett den sista rapphönan i sydöstra Småland. Denna fågel borde absolut fridlysas. Någon hjälp

kear i obetydlig stam på ett ställe (E. Lindelöf, Visby). I Jämtland har en minskning skett (C. A. Carlsson, G. Aokholm). Ungarna kan ha dött på grund av insektsbrist under den tid då de lever av insekter. Insektsbristen har troligen förorsakats av den kalla vädret (A. Andreasson). Även i Lappland är stammen svag och anses ytterligare ha minskat (S. Esman, L.-E. Esping, E. Jönsson, L. Nilsson). Fridlysnung på dalripa och *fjällripa* föreslås av många sakkunniga i Jämtland och Lappland.

I *Skåne*. I ex. har hela sommaren hörts vid Furefåla kyrka i Blekinge och har förmodligen häckat där (H. Wachmeister). *Fulmar*. Till föreningen har inkommit rapport om ökning i Skåne, Blekinge, Halland, Småland, Västergötland, Västmanland och Gästrikland, medan minskning men dock god stam rapporteras från Gotland. I några fall anses, att ökningen helt bör tillskrivas vidtagna viltvårdsåtgärder.

Sjöögspåfågeln

tycks enligt till föreningen inkomna rapporter ha ökat något i landet, men ännu

anses stammen på de flesta håll vara alltför svag för jakt. Fortsatt fridlysnung önskas i de flesta fall, men åsikterna därom varierar starkt. För art ge en bild av läget i olika landsdelar, citerar vi en del av rapporterna: *Skåne*: God förekomst av tjäder, sällre av orre, järpe förekommer ej (N. Andersson, Osby).

Blekinge: Sjöögspåfågeln är ojämn. Järpe saknas helt. Enstaka orrar finns här och där i inlandet, ordentliga stammar dock huvudsakligen i kustbygderna, på Torshamnslandet och vissa öar. Orren håller sig ganska konstant. Tjädern synes befinna sig i ökning (H. Wachmeister, Ronneby).

Halland: Orre och bjäder tycks öka något. Här hört och sett särskilt mycket orrspel i Ljungby sn (C. E. Hellman, Falkenberg).

Småland: Orre och järpe — hela landet god ökning. Tjäder — god förekomst. Svår skadegörelse på skogsplanteringarna. Fridlysnungen olycklig (A. Hallander, Jönköping). — Tjäder och orre har ökat betydligt, varför man snart kan ifrågasätta om fridlysnungen av den senare är berättigad här i trakten (G. Wedell, Eksjö). — Tjädern bör fortfarande fridlysas (P. Grabovist, Bolnäs). — Tjäder och orre har påfallande nog ej minskat under året. Järpen har minskat (I. Karlsson, Karlstorp). Tillgången på orre och tjäder mycket växlande på olika marker. I lämplig terräng finns

Dalripa under höstregning. Foto: Edward K. Barib

De nya stadsgarna

En utredning förklarar till nya stadsgarna för Svenska natur- skyddsförbundet har nu framlagt och gått till lokal- förvaltningarna. Tyvärr medger inte utredningen att publicera beslutshöret i det PM som utredningen bifogat förslaget. Den som ö önskar kan teckerna det stenselade

Läkaret till förenings nya stadgar godkändes i stort sett av det stjärne- rade ämbetet, med rekommendation att vissa ändringar i bestämmelserna om ekonomiska förhållanden skulle göras. Efter för- mott har föreningskommittén i ett i viss mån förändrat läge drägenom att Kungälv. Märkt i proposition till riksdagen före- slaget väsentligt mindre anslag till fö- eningen än denna ansett erforderligt för att kunna fullgöra sin uppgift. Det före- slas dock ett till 40000 kr förhört stats- anslag (tidigare 12000 kr). Här må emmas om att föreningen enligt till- lämpningsföreskrifterna till naturskydds- lagen skall vara allmän remsinstans i naturskyddssaker. Stadskommittén som ansvarigt efter det Kungälv Majors för- slag blev känt uppdraget frågan om över- arbetsning av det tidigare stadgeutkastet har vid detta arbete mest beakta den ändrade ekonomiska förutsättningen såväl som de vid diskussionen med lokalför- eningarnas representanter och på för- mulet föreslagna ändringarna.

I det förra förslaget påkallas nu att föreningen fortfarande får arbeta som en enskild institution utan att den all- männa avdelning som förutsetts i stadge- förslaget får den ekonomiska sarsättningen reduceras från vad som var tänkt till vad ekonomisk f. n. tillåter. Från stadens och stadskommitténs sida framhålls för övrigt i olika samman- hang vid årsmötet att olika samman- en beprövning av anslagsförslaget men förslagerna utredningen inte borde genom att för att organisationen blev svagare än stadgeutkastet och petiska utredningen an- gav.

Lokalförvaltningarna önskemål ångo framt ut på att dessa roll i naturskydds- arbetet skulle stadgar förhåvas än som skett i stadgeförslaget. Det torde härvid

Bestämmelserna om föreningens stylen och utvärdering har omarbetats. I anslutning till det har samarbetet med lokalförvaltningarna nämnts redan i en av ansett möjligast att påbuda väst slags linsorganisation för lokalförvaltningarna har mot slutet av stadgeutkastet införts vissa bestämmelser med önskemål om hur lokal- organisationen bör vara.

Beträffande länsombuden har — i över- ensstämmelse med vad tidigare var förut- satt — uttryckligen angivits ej mindre att de skola utses i samråd med lokalförvaltning- arna än även att de bör vara knutna till lokalförvaltningarna. I den mån knuten till ersättning för exponer kan anskaffas är länsombuden förstärkt därigenom lokal- förvaltningarnas ekonomi och funktions- duglighet.

Bestämmelserna om föreningens stylen och utvärdering har omarbetats. I anslutning till det har samarbetet med lokalförvaltningarna nämnts redan i en av ansett möjligast att påbuda väst slags linsorganisation för lokalförvaltningarna har mot slutet av stadgeutkastet införts vissa bestämmelser med önskemål om hur lokal- organisationen bör vara.

Beträffande länsombuden har — i över- ensstämmelse med vad tidigare var förut- satt — uttryckligen angivits ej mindre att de skola utses i samråd med lokalförvaltning- arna än även att de bör vara knutna till lokalförvaltningarna. I den mån knuten till ersättning för exponer kan anskaffas är länsombuden förstärkt därigenom lokal- förvaltningarnas ekonomi och funktions- duglighet.

Bestämmelserna om föreningens stylen och utvärdering har omarbetats. I anslutning till det har samarbetet med lokalförvaltningarna nämnts redan i en av ansett möjligast att påbuda väst slags linsorganisation för lokalförvaltningarna har mot slutet av stadgeutkastet införts vissa bestämmelser med önskemål om hur lokal- organisationen bör vara.

Beträffande länsombuden har — i över- ensstämmelse med vad tidigare var förut- satt — uttryckligen angivits ej mindre att de skola utses i samråd med lokalförvaltning- arna än även att de bör vara knutna till lokalförvaltningarna. I den mån knuten till ersättning för exponer kan anskaffas är länsombuden förstärkt därigenom lokal- förvaltningarnas ekonomi och funktions- duglighet.

Närke: Orre och järpe under förtas- minskning, medan däremot ökad har visat svaga tecken till att öka kullarna (R. Ed- berg, Örebro, L. Bergqvist, Gullstammar). Yrmland: Orre svag stam. Tjädern dä- emot visar markant ökning på senaste tiden. Järpen torde hålla sin numerar oförändrad, i varje fall ingen påstådd ökning (E. Ny- quist).

Västergötland: Järpen normal. Tjäd- ren förekomst. Någon ökning kan med säkerhet iakttagas. Dock ingen anledning till stopp (fors). I stort sett oförändrad tillgång (O. Knippl).

Dalsland: Tjäder och orre svårerligen få i antal. Gullt om järpe (E. Bergqvist, St. Tun). Gästrikland — Hälsingland: Från länes- samliga 50 jaktvårdsdistrikter har kom- mit rappporter. Av dessa kan utdela, att tjädern har ökat i hela länet, liksom ören men ej i så hög grad, medan däremot upp- sifferna om järpe varierar mera. Orsaken samt jaktförhållanden. En orsak kan även vara, att läven har återfullt effektivare.

Härjedalen — Jamtland: Ökning i hela länet, särskilt i de nordvästra delarna (S. Swahn, Östersund). Skogsråttan är för- lårande ytterst sparsam, symmetri tjädern. Enligt min och flera andra sätter är den rikliga förekomsten av råv den förmåsta öka (N. Nilsson, Nilheden). I det sistnämnda instämmer även K. Lindqvist, Bräcke, och O. Sundin, Rättviksby.

Ångermanland: I södra delen av land- skaper har tjädern och särskilt ören ökat. Ramvik). I Frillsjö sin är det tjädern, som tilltagit i ganska hög grad, möjligen in- flyttning järpen har minskat, kanske bero- ende på minken, som ökat (B. Åkerblom, Backe). Norra Ångermanland visar en ökning av orre och framför allt järpe. Tjäder är det sällast ställt med (f. Lindberg, Långviksmön).

Norrbotnen: En stark ökning av skogs- fågeln utan tvivel beroende på utvandring från öster (G. Liljestrom). Lappland: Tjäder och orre har ökat svag och har ej ökat under året (S. Ek- man, Gällivare) — Alla örter mycket tillig tillgång (A. Olsson, Vittang).

starka orrestammar, men i andra sidan kan orrestammarna på andra marker, som löret Thädern fågelrika, vara helt försvunna. Kullar förekommer sparsamt inel små. Småland (L. Williams, I. Christofferson). Bohuslän: Ören har blivit öka något i Bullaren (N. J. Nilsson, Strömstad). Dalsland: Svag stam, ingen märkbar för- ändring (A. Gustafsson, Ed). Järpen är fortfarande vara allmän på Krappeläll (E. Larsson, Gäddede).

Västergötland: Den nu fridlysta skogs- fågeln har, nog ökat något, speciellt på vissa för fågeln gynnsamma lokaler. Inga öster, som nu höjas för att slopa frid- lyssningen, blir dock härnäst, främst att man ett år gått till ända. Sedan anser jag, icke är jakten, som gör att vi har så ont om skogstjäder. Hinnorna kunna då också släppas fria. Skogsråttans minskning beror på stuldomar, framför allt inavsparsat (A. Melander, Ulricehamn). Stammarna av orre och tjäder lämnigen vasa. Högst spars- radiska uppgifter om antråffade järper (N. M. Nilsson, Svenljunga).

Östergötland: Järpe finnes ej. Orre spar- samt. Tjädern har ökat något, men kullarna smälter ihop under uppväxten (R. Daniels- son, Skerfveborg). Orre, tjäder och järpe äro fortfarande sparsamma. Någon förbittring härkomning kan jag icke iakttaga (T. Gar- dell, Finspång).

Gotland: Ören, som alltför för en tvändig tillvaro, har visat en obetydlig ökning. Försköten med inplantering av tjä- der på Elov har icke fullföljts i onskvard utsträckning på grund av brist på nya fåglar. Av den stora inplanteringen länns åtminstone en höna i livet sommaren 1932 (E. Lindenberg, Visby).

Södermanland: Skogsråttans förekomst är svårerligen sparsam (N. Jansson, Tores- halla). Tjädern anses alltför ha ökat något (B. Fahlgren, Stångenäs). Tjäder och orre och järpe gå tillbaka trots fridlyssningen, vilket icke är förvånande, då ingen längre intresserar sig för att vidtaga åtgärder till följels revnsad och skydd på grund av den totala fridlyssningen. All bevakning av hädespejlärens. All bevakning av hädespejlärens, som förut förekom, har upphört, och tjäverskarna ha fallit fritt. Fridlyssningen av tupparna visar sig allt mera vara ett psykologiskt misstag av första ordningen, alldeles närsatt det biologiska (H. von Eckermann, Ripas).

Småland: Orre och järpe under förtas- minskning, medan däremot ökad har visat svaga tecken till att öka kullarna (R. Ed- berg, Örebro, L. Bergqvist, Gullstammar). Yrmland: Orre svag stam. Tjädern dä- emot visar markant ökning på senaste tiden. Järpen torde hålla sin numerar oförändrad, i varje fall ingen påstådd ökning (E. Ny- quist).

Västergötland: Järpen normal. Tjäd- ren förekomst. Någon ökning kan med säkerhet iakttagas. Dock ingen anledning till stopp (fors). I stort sett oförändrad tillgång (O. Knippl).

Dalsland: Tjäder och orre svårerligen få i antal. Gullt om järpe (E. Bergqvist, St. Tun). Gästrikland — Hälsingland: Från länes- samliga 50 jaktvårdsdistrikter har kom- mit rappporter. Av dessa kan utdela, att tjädern har ökat i hela länet, liksom ören men ej i så hög grad, medan däremot upp- sifferna om järpe varierar mera. Orsaken samt jaktförhållanden. En orsak kan även vara, att läven har återfullt effektivare.

Härjedalen — Jamtland: Ökning i hela länet, särskilt i de nordvästra delarna (S. Swahn, Östersund). Skogsråttan är för- lårande ytterst sparsam, symmetri tjädern. Enligt min och flera andra sätter är den rikliga förekomsten av råv den förmåsta öka (N. Nilsson, Nilheden). I det sistnämnda instämmer även K. Lindqvist, Bräcke, och O. Sundin, Rättviksby.